

NR 81/2014

**PODATKOWE DYLEMATY
POLAKÓW**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Z końcem kwietnia upłynął termin rozliczania się z fiskusem z podatku dochodowego od osób fizycznych za rok 2013. W maju¹, tak jak od kilkunastu lat, zapytaliśmy Polaków o ich doświadczenia związane ze składaniem zeznań podatkowych. W tym roku interesowała nas również ocena uchylania się od płacenia podatków.

OBOWIĄZEK PODATKOWY

Ponad trzy piąte badanych (62%) deklaruje, że należy do grona osób, które osobiście rozliczały się z fiskusem z dochodów osiągniętych w 2013 roku. Blisko jedna piąta ankietowanych (18%) skorzystała z możliwości rozliczenia przez zakład pracy bądź ZUS. Natomiast jeden na pięciu (20%) nie podlegał obowiązkowi złożenia zeznania podatkowego od dochodów osobistych.

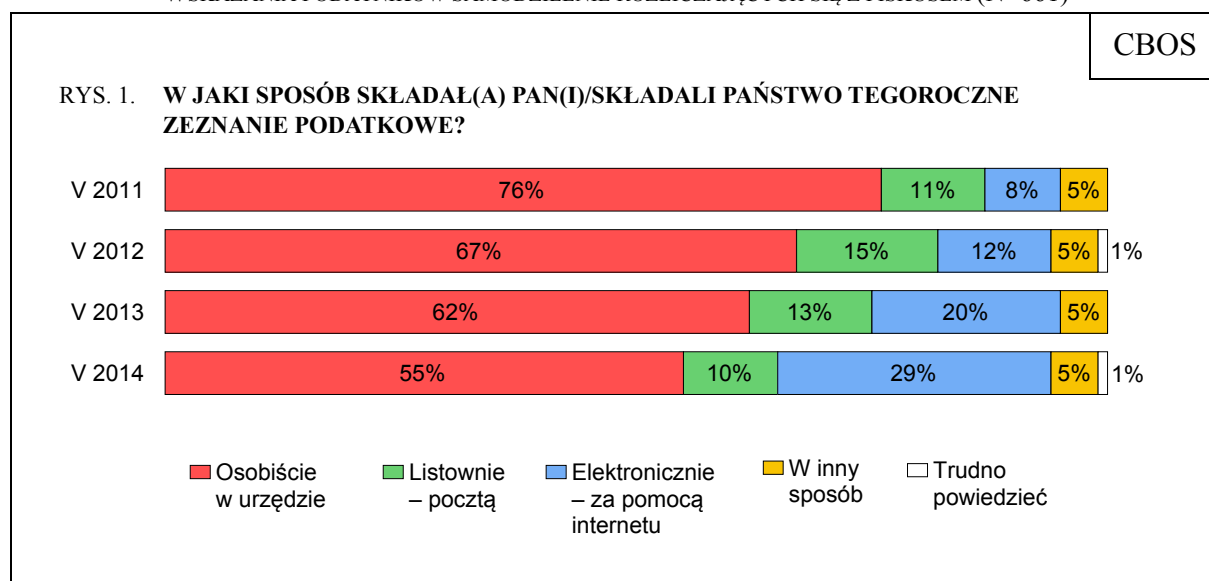
Tabela 1

Czy należy Pan(i) do osób, które powinny do 30 kwietnia samodzielnie złożyć w urzędzie skarbowym rozliczenie podatku od dochodów osobistych za ubiegły rok podatkowy?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	V '00	V '01	V '02	V '03	V '05	V '06	V '07	V '08	V '09	V '10	V '11	V '12	V '13	V '14
	w procentach													
Tak	58	59	59	57	61	62	57	57	63	58	60	59	64	62
Nie, ponieważ zeznanie składa za mnie mój zakład pracy bądź ZUS	20	20	19	18	18	19	20	21	19	21	19	19	16	18
Nie, ponieważ nie muszę płacić podatku	18	17	18	16	14	12	12	14	12	14	15	14	14	13
Nie, z innych powodów	4	4	4	8	7	7	11	8	6	7	6	8	6	7

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (288) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 8–14 maja 2014 roku na liczącej 1074 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Widać wyraźne zmiany w sposobie rozliczania się z fiskusem przez Polaków. Z roku na rok spada odsetek podatników osobiście składających swoje zeznania podatkowe w urzędach skarbowych. Jednak nadal jest to najbardziej popularny sposób dostarczania deklaracji PIT do urzędu (55% w 2014 roku, spadek o 7 punktów procentowych w stosunku do zeszłego roku). Rośnie natomiast odsetek podatników rozliczających się w formie elektronicznej, za pomocą internetu (29%, wzrost o 9 punktów). Zeznanie podatkowe pocztą wysyła co dziesiąty podatnik samodzielnie rozliczający się z urzędem skarbowym (10%). Co dwudziesty (5%) dostarcza swój PIT do urzędu w inny sposób.

WSKAZANIA PODATNIKÓW SAMODZIELNIE ROZLICZAJĄCYCH SIĘ Z FISKUSEM (N=661)

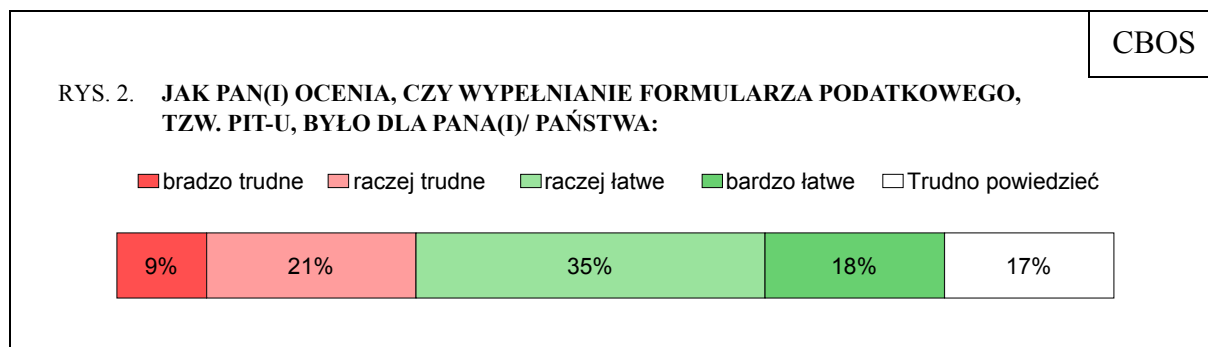

Upowszechnienie się korzystania z internetu doprowadziło do dość paradoksalnych zmian: mieszkańcy wsi, zazwyczaj bardziej oddaleni od urzędów skarbowych, częściej udają się do nich osobiście niż mieszkańcy dużych miast. Samodzielnie w urzędach skarbowych zeznania podatkowe składa niemal dwie trzecie mieszkańców wsi (64%) i dwie piąte mieszkańców największych miast (40%). Ponadto im większa miejscowość zamieszkania, tym częściej badani korzystają z internetu, by dopełnić obowiązku podatkowego. Częstość korzystania z elektronicznych form składania zeznań podatkowych rośnie także wraz z wykształceniem (a jednocześnie spada popularność osobistego dostarczania PIT-u do urzędu – zob. tabele aneksowe). Internet powoli zastępuje wizyty w urzędzie, pozwalając zaoszczędzić czas i zapobiegając tworzeniu się kolejek przy składaniu deklaracji w ostatnich dniach kwietnia.

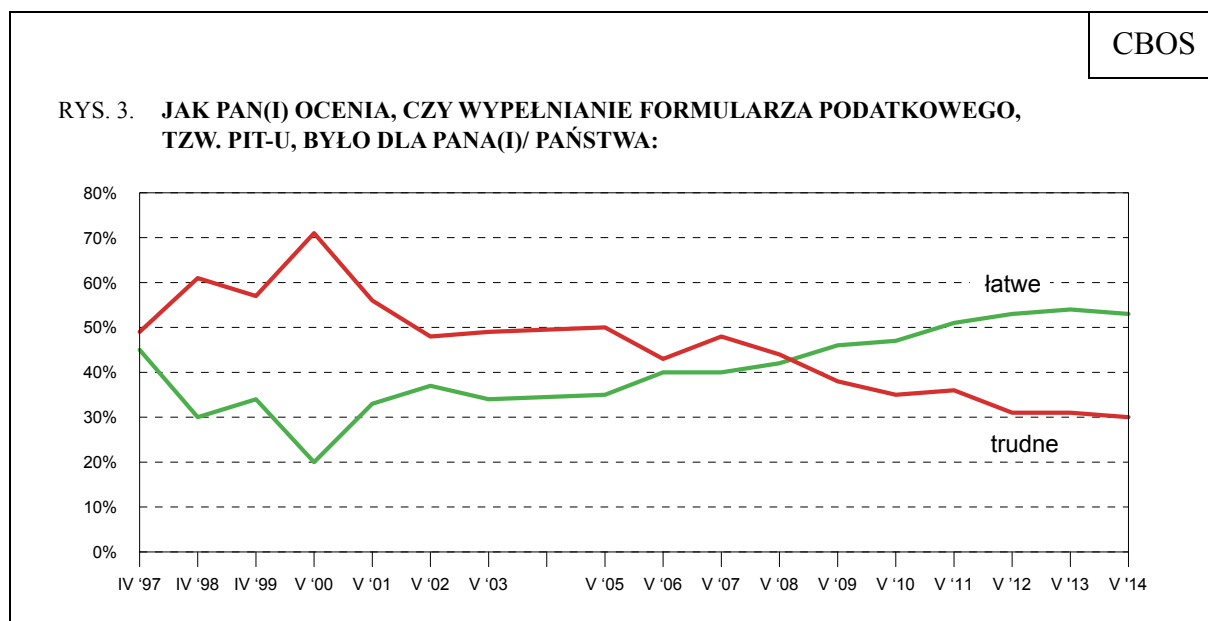
KŁOPOTY Z PIT-EM

Większość Polaków samodzielnie rozliczających się z dochodów osobistych (53%) nie miała problemów z wypełnieniem formularza podatkowego. Co trzeci (30%) uważa, że samodzielne przygotowanie zeznania na druku PIT jest skomplikowane. Odsetek krytykujących poziom trudności jest tym mniejszy, im wyższe wykształcenie mają badani (zob. tabele aneksowe).

WSKAZANIA PODATNIKÓW SAMODZIELNIE ROZLICZAJĄCYCH SIĘ Z FISKUSEM (N=661)

Należy podkreślić, że odsetek podatników uskarżających się na zbyt zawiły formularz podatkowy jest obecnie znacznie mniejszy niż przez kilkanaście laty. Przed rokiem 2009 wśród podatników przeważały opinie, że wypełnienie deklaracji podatkowej jest trudnym zadaniem.

Wyniki nie sumują się do 100%, ponieważ pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Rośnie popularność programów komputerowych umożliwiających rozliczenie podatku dochodowego. Obecnie korzysta z nich dwie piąte podatników samodzielnie rozliczających się z fiskusem (40%). To odsetek dwukrotnie wyższy niż 5 lat temu. Mimo wzrostu popularności tego typu narzędzi, nie spada odsetek korzystających z innych form pomocy. Nadal najpopularniejszym rodzajem wsparcia w wypełnianiu formularza jest pomoc bliskich. Po pomoc do kogoś z rodziny lub znajomych zwracała się ponad połowa osób osobiście wypełniających swoje zeznanie podatkowe (52%). Mniej więcej co czwarty podatek rozliczający się samodzielnie (29%) korzystał z pomocy fachowych doradców.

Tabela 2

Czy przygotowując swoje rozliczenia podatkowe korzystał(a) Pan(i)/ korzystali Państwo z pomocy:	Odpowiedzi twierdzące podatników samodzielnie rozliczających się z fiskusem (według terminów badań)					
	V '09 (N=676)	V '10 (N=578)	V '11 (N=712)	V '12 (N=601)	V '13 (N=707)	V '14 (N=661)
	w procentach					
– kogoś z rodziny lub znajomych	46	51	48	48	49	52
– programów komputerowych	22	31	31	34	38	40
– fachowych doradców	27	27	28	24	26	29

Popularność korzystania z programów komputerowych przy wypełnieniu deklaracji podatkowej zdecydowanie rośnie wraz z wykształceniem badanych – wśród osób legitymujących się wykształceniem wyższym i samodzielnie rozliczających się z podatku dochodowego posługuje się nimi 65%. Ponadto korzysta z nich większość podatników w wieku 25–34 lata (51%) oraz mieszkańców największych miast (53%). Co ciekawe, po pomoc fachowych doradców znacznie częściej sięgają mieszkańcy małych miejscowości (31% na wsi, 34% w miastach do 20 tys. mieszkańców) niż największych aglomeracji (13%). Natomiast zwracanie się o pomoc do członków rodziny w dużym stopniu zależy od wykształcenia i jest tym częstsze, im niższe są formalne kwalifikacje badanych (zob. tabele aneksowe).

Większość osób oceniających wypełnienie formularza podatkowego jako trudne szukała w związku z koniecznością rozliczenia się z podatku pomocy u kogoś z bliskich (66%). Ponad dwie piąte (44%) kontaktowało się z profesjonalnymi doradcami. Stosunkowo rzadko badani ci korzystali z programów komputerowych (23%). Natomiast wśród osób, które uznały formularze PIT za łatwe do wypełnienia, większość przyznała, że korzystała z programów komputerowych (56%), dwie piąte (40%) – z pomocy kogoś z rodziny lub znajomych, ale tylko mniej więcej co siódmy (15%) stwierdził, iż udał się do doradcy podatkowego.

Tabela 3

Jak Pan(i) ocenia, czy wypełnianie formularza podatkowego, tzw. PIT-u, było dla Pana(i)/ Państwa:	Odsetki badanych, którzy przygotowując swoje rozliczenia podatkowe korzystali z pomocy:		
	kogoś z rodziny lub znajomych	programów komputerowych	fachowych doradców
	w procentach		
trudne	66	23	44
łatwe	40	56	15

PODATKI – HARACZ CZY POWINNOŚĆ?

W tym roku spytaliśmy także o stosunek Polaków do uchylania się od płacenia podatków. Czy jesteśmy skłonni usprawiedliwiać zachowania mające na celu niepłacenie podatków czy też uważamy je za obowiązek obywatelski, służący całemu społeczeństwu? Najprostszą metodą unikania podatków jest zatajanie bądź ukrywanie części osiągniętych dochodów. Większość Polaków (53%) potępia tego rodzaju postępowanie, jednak niemal dwie piąte (37%) godzi się je usprawiedliwić w przekonaniu, że podatki w Polsce są za wysokie, a zarobki zbyt niskie. Tylko nieliczni (4%) są skłonni tego typu praktyki wręcz pochwalić – jako przejaw zaradności życiowej. Od roku 1999 wzrósł odsetek badanych odnoszących się ze zrozumieniem do zatajania dochodów w celu uniknięcia podatków (o 7 punktów procentowych). Wskazuje to na wzrost niezadowolenia z obciążeń podatkowych.

Zdecydowanie największą skłonność do wyrozumiałości wobec współobywateli popełniających tego rodzaju czyny mają osoby bezrobotne (68%). Przyzwolenie na zatajanie dochodów jest tym częstsze, im gorsza ocena warunków materialnych swoich gospodarstw domowych. Większą niż wśród ogółu tolerancję dla tego typu zachowań odnotowano także wśród osób młodych, do 35 roku życia (dotyczy to niemal połowy z nich – zob. tabele aneksowe). Przyzwolenie to wiąże się zatem z trudną sytuacją finansową i złą pozycją na rynku pracy.

Tabela 5

Co Pan(i) myśli o przypadkach zatajania przez ludzi części swych zarobków w celu zmniejszenia płaconych podatków? Czy:	IX 1999	V 2014
	w procentach	
– należy to potępić, gdyż jest to oszukiwanie państwa	64	53
– należy to wybaczyć, gdyż podatki są za wysokie, a zarobki za niskie	30	37
– należy to pochwalić jako przejaw zaradności życiowej	5	4
Trudno powiedzieć	1	6

Dość zbliżone są również opinie badanych na temat praktyki zatrudniania pracowników nieoficjalnie („na czarno”), by nie ponosić związanych z legalnym zatrudnieniem kosztów. Większość ankietowanych (58%) uważa, że tego rodzaju zachowania są naganne. Co trzeci (34%) jest skłonny tolerować zatrudnianie „na czarno” w związku ze zbyt wysokimi składkami z tytułu pracy, a trzech na stu badanych (3%) gotowych jest nawet je pochwalić. W okresie ostatnich piętnastu lat zwiększyło się przyzwolenie także na tego typu praktyki (o 8 punktów procentowych).

Uczniowie i studenci oraz osoby bezrobotne są częściej niż ogół skłonne usprawiedliwiać nieoficjalne formy zatrudnienia (odpowiednio 57% i 50%), jednak różnice w statusie społeczno-ekonomicznym badanych w dużo mniejszym stopniu niż w przypadku ocen ukrywania dochodów przed fiskusem wyjaśniają akceptację bądź potępienie zatrudniania „na czarno” (zob. tabele aneksowe).

Tabela 7

Jak ocenił(a)by Pan(i) fakt zatrudnienia kogoś nieoficjalnie („na czarno”) w celu uniknięcia podatków i innych obciążeń zarówno pracodawcy, jak i pracownika? Czy:	IX 1999	V 2014
	w procentach	
– należy to potępić, gdyż jest to oszukiwanie państwa	70	58
– należy to wybaczyć, gdyż podatki są za wysokie, a zarobki za niskie	26	34
– należy to pochwalić jako przejaw zaradności życiowej	3	3
Trudno powiedzieć	1	5

Rewolucja elektroniczna zmienia sposoby rozliczania się z podatków. Programy komputerowe niemal wyręczają znaczną część podatników w wypełnianiu formularza PIT, a wysyłanie zeznań podatkowych przez internet staje się coraz bardziej powszechną alternatywą dla osobistych wizyt w urzędzie skarbowym. Nie wszystkie zmiany dotyczące stosunku do rozliczania się z fiskusem można jednak ocenić pozytywnie. W okresie ostatnich piętnastu lat wzrosło przyzwolenie na zatajanie dochodów i nieoficjalne zatrudnianie pracowników. Polacy generalnie potępiają wykroczenia przeciwko prawu podatkowemu, jednak tolerancja dla działań niezgodnych z prawem jest znaczna.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

A N E K S

Tabela 1

		Czy, przygotowując swoje rozliczenia podatkowe, korzystał(a) Pan(i)/korzystali Państwo z programów komputerowych?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		40	60	657
Płeć	Mężczyźni	38	62	316
	Kobiety	42	58	342
Wiek	18–24 lata	35	65	43
	25–34	51	49	175
	35–44	43	57	150
	45–54	39	61	132
	55–64	30	70	103
	65 lat i więcej	18	82	55
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	71	240
	Miasto do 19 999	48	52	98
	20 000 – 99 999	42	58	137
	100 000 – 499 999	44	56	117
	500 000 i więcej mieszk.	53	47	65
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	20	80	75
	Zasadnicze zawodowe	18	82	158
	Średnie	41	59	241
	Wyższe	65	35	183
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	72	28	90
	Średni personel, technicy	53	47	46
	Pracownicy adm.-biurowi	59	41	61
	Pracownicy usług	37	63	69
	Robotnicy wykwalifikowani	28	72	97
	Robotnicy niewykwalifik.	26	74	33
	Rolnicy	7	93	16
	Pracujący na własny rach.	42	58	33
	Bezrobotni	27	73	48
	Emeryci	22	78	73
	Renciści	27	73	31
	Uczniowie i studenci	14	86	12
	Gospodynie domowe i inni	42	58	45
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	54	46	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	60	80
	sekt. pryw. poza rolnict.	43	57	217
	prywatnym gosp. rolnym	10	90	11
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	32	68	92
	501–750	28	72	86
	751–1000	33	67	76
	1001–1500	42	58	93
	Powyżej 1500 zł	50	50	153
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	67	94
	Średnie	34	66	234
	Dobre	46	54	329
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	31	69	21
	Raz w tygodniu	38	62	293
	1–2 razy w miesiącu	34	66	104
	Kilka razy w roku	42	58	146
	W ogóle nie uczestniczy	50	50	93
Poglądy polityczne	Lewica	43	57	127
	Centrum	41	59	195
	Prawica	43	57	157
	Trudno powiedzieć	33	67	178

Tabela 2

		Czy, przygotowując swoje rozliczenia podatkowe, korzystał(a) Pan(i)/korzystałi Państwo z pomocy kogoś z rodziny lub znajomych?		Liczba osób
		Tak %	Nie %	
Ogółem		52	48	660
Płeć	Mężczyźni	50	50	317
	Kobiety	54	46	343
Wiek	18–24 lata	61	39	43
	25–34	52	48	175
	35–44	52	48	151
	45–54	49	51	133
	55–64	49	51	103
	65 lat i więcej	59	41	55
Miejsce zamieszkania	Wieś	59	41	240
	Miasto do 19 999	52	48	99
	20 000 – 99 999	43	57	137
	100 000 – 499 999	50	50	118
	500 000 i więcej mieszk.	51	49	65
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	71	29	75
	Zasadnicze zawodowe	60	40	159
	Średnie	53	47	242
	Wyższe	36	64	183
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	31	69	90
	Średni personel, technicy	38	62	46
	Pracownicy adm.-biurowi	37	63	61
	Pracownicy usług	57	43	69
	Robotnicy wykwalifikowani	58	42	98
	Robotnicy niewykwalifik.	85	15	33
	Rolnicy	49	51	16
	Pracujący na własny rach.	42	58	33
	Bezrobotni	69	31	48
	Emeryci	55	45	73
	Renciści	52	48	31
	Uczniowie i studenci	71	29	12
	Gospodynie domowe i inni	65	35	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	49	51	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	53	81
	sekt. pryw. poza rolnict.	47	53	217
	prywatnym gosp. rolnym	35	65	11
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	63	37	92
	501–750	64	36	86
	751–1000	50	50	77
	1001–1500	46	54	93
	Powyżej 1500 zł	46	54	153
Ocena własnych war. mater.	Złe	65	35	94
	Średnie	51	49	235
	Dobre	49	51	330
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	61	39	21
	Raz w tygodniu	55	45	294
	1–2 razy w miesiącu	50	50	104
	Kilka razy w roku	51	49	147
	W ogóle nie uczestniczy	44	56	93
Poglądy polityczne	Lewica	48	52	127
	Centrum	51	49	196
	Prawica	51	49	157
	Trudno powiedzieć	57	43	179

Tabela 3

		Czy, przygotowując swoje rozliczenia podatkowe, korzystał(a) Pan(i)/korzystał Państwo z pomocy fachowych doradców?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		29	71	660
Płeć	Mężczyźni	31	69	318
	Kobiety	26	74	342
Wiek	18–24 lata	24	76	43
	25–34	29	71	175
	35–44	29	71	151
	45–54	32	68	134
	55–64	25	75	102
	65 lat i więcej	28	72	55
Miejsce zamieszkania	Wieś	31	69	240
	Miasto do 19 999	34	66	98
	20 000 – 99 999	28	72	138
	100 000 – 499 999	28	72	118
	500 000 i więcej mieszk.	13	87	65
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	29	71	75
	Zasadnicze zawodowe	37	63	159
	Średnie	30	70	242
	Wyższe	20	80	183
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	20	80	90
	Średni personel, technicy	24	76	47
	Pracownicy adm.-biurowi	21	79	61
	Pracownicy usług	33	67	69
	Robotnicy wykwalifikowani	29	71	98
	Robotnicy niewykwalifik.	24	76	33
	Rolnicy	27	73	16
	Pracujący na własny rach.	52	48	33
	Bezrobotni	32	68	48
	Emeryci	28	72	73
	Renciści	37	63	31
	Uczniowie i studenci	22	78	12
	Gospodynie domowe i inni	35	65	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	24	76	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	32	68	81
	sekt. pryw. poza rolnict.	28	72	217
	prywatnym gosp. rolnym	39	61	11
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	28	72	92
	501–750	31	69	85
	751–1000	29	71	77
	1001–1500	29	71	93
	Powyżej 1500 zł	25	75	154
Ocena własnych war. mater.	Złe	23	77	94
	Średnie	32	68	236
	Dobre	28	72	330
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	30	70	21
	Raz w tygodniu	30	70	293
	1–2 razy w miesiącu	35	65	104
	Kilka razy w roku	27	73	147
	W ogóle nie uczestniczy	20	80	94
Poglądy polityczne	Lewica	29	71	127
	Centrum	24	76	196
	Prawica	29	71	158
	Trudno powiedzieć	33	67	179

Tabela 4

		Jak Pan(i) ocenia, czy wypełnianie formularza podatkowego – tzw. PIT-u było dla Pana(i)/Państwa:			Liczba osób
		trudne	łatwe	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		30	53	17	659
Płeć	Mężczyźni	33	49	18	317
	Kobiety	27	57	16	342
Wiek	18–24 lata	32	61	7	43
	25–34	31	56	13	173
	35–44	29	51	20	151
	45–54	27	51	23	134
	55–64	28	60	13	103
	65 lat i więcej	40	39	20	55
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	44	23	239
	Miasto do 19 999	29	54	16	99
	20 000 – 99 999	26	55	19	138
	100 000 – 499 999	26	63	12	117
	500 000 i więcej mieszk.	31	66	3	65
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	49	24	27	75
	Zasadnicze zawodowe	38	34	28	159
	Średnie	29	57	14	242
	Wyższe	16	77	7	183
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	75	9	90
	Średni personel, technicy	13	74	13	47
	Pracownicy adm.-biurowi	18	77	5	61
	Pracownicy usług	34	53	13	69
	Robotnicy wykwalifikowani	33	46	21	97
	Robotnicy niewykwalifik.	66	22	12	33
	Rolnicy	28	42	30	16
	Pracujący na własny rach.	22	49	29	33
	Bezrobotni	45	32	23	48
	Emeryci	34	46	20	72
	Renciści	42	37	20	31
	Uczniowie i studenci	42	50	8	12
	Gospodynie domowe i inni	22	51	27	46
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	19	68	12
spółce właścicieli prywatnych i państwa		33	56	11	80
sekt. pryw. poza rolnict.		30	53	17	217
prywatnym gosp. rolnym		40	34	26	11
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	38	42	20	92
	501–750	32	46	22	85
	751–1000	33	60	6	77
	1001–1500	27	58	15	93
	Powyżej 1500 zł	27	60	13	154
Ocena własnych war. mater.	Złe	47	35	18	94
	Średnie	30	50	20	236
	Dobre	25	61	15	329
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	49	46	5	21
	Raz w tygodniu	28	52	19	293
	1–2 razy w miesiącu	30	55	15	104
	Kilka razy w roku	32	51	17	147
	W ogóle nie uczestniczy	27	60	14	94
Poglądy polityczne	Lewica	30	57	13	127
	Centrum	28	60	11	195
	Prawica	28	56	16	158
	Trudno powiedzieć	33	41	27	178

Tabela 5

		W jaki sposób składał(a) Pan(i) składałi Państwo tegoroczne zeznanie podatkowe?					Liczba osób
		Osobiście w urzędzie	Elektronicznie	Listownie – pocztą	W inny sposób	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		55	29	10	5	1	661
Płeć	Mężczyźni	54	29	11	6	1	318
	Kobiety	56	29	10	4	2	343
Wiek	18–24 lata	49	28	14	8		43
	25–34	50	36	9	4	1	175
	35–44	54	32	8	3	3	151
	45–54	60	26	12	1		134
	55–64	61	19	11	9	1	103
	65 lat i więcej	54	19	13	10	3	55
Miejsce zamieszkania	Wieś	64	20	12	4	1	240
	Miasto do 19 999	46	32	17	4	1	99
	20 000 – 99 999	52	32	6	9	1	138
	100 000 – 499 999	57	33	3	6	1	118
	500 000 i więcej mieszk.	40	40	18	1	1	65
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	65	10	16	8	2	75
	Zasadnicze zawodowe	64	15	12	6	2	159
	Średnie	54	31	9	5	1	243
	Wyższe	43	45	8	3	0	183
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	33	55	8	4		90
	Średni personel, technicy	51	38	9	1		47
	Pracownicy adm.-biurowi	52	36	9	1	1	61
	Pracownicy usług	54	28	9	9		69
	Robotnicy wykwalifikowani	64	19	11	4	1	98
	Robotnicy niewykwalifik.	61	19	20			33
	Rolnicy	100					16
	Pracujący na własny rach.	43	49	6	2		33
	Bezrobotni	61	15	18	5		48
	Emeryci	62	16	12	10	1	73
	Renciści	57	12	7	18	6	31
	Uczniowie i studenci	55	14	23	8		12
	Gospodynie domowe i inni	57	30	6		7	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	49	38	9	3		141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	59	26	10	6		81
	sekt. pryw. poza rolnict.	50	35	11	3	1	217
	prywatnym gosp. rolnym	100					11
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	56	22	15	6	1	92
	501–750	67	20	9	3	1	86
	751–1000	65	18	9	8		77
	1001–1500	52	31	12	4	1	93
	Powyżej 1500 zł	46	37	12	4	1	154
Ocena własnych war. mater.	Złe	61	21	11	6	1	94
	Średnie	57	24	12	6	1	236
	Dobre	52	34	9	4	1	330
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tyg.	69	17	9		6	21
	Raz w tygodniu	56	29	10	4	1	294
	1–2 razy w mieś.	54	25	14	4	2	104
	Kilka razy w roku	57	26	11	4	2	147
	W ogóle	46	39	6	10		94
Poglądy polityczne	Lewica	51	31	15	4		127
	Centrum	56	29	10	4	1	196
	Prawica	53	30	11	6	0	158
	Trudno powiedzieć	58	26	7	6	3	179

Tabela 6

		Co Pan(i) myśli o przypadkach zatajania przez ludzi części swych zarobków, aby zmniejszyć płacone podatki? Czy:			Liczba osób
		należy to potępić, gdyż jest to oszukiwanie państwa	należy to wybaczyć, gdyż podatki są za wysokie, a zarobki za niskie	należy to pochwalić jako przejaw zaradności życiowej	
		%	%	%	
Ogółem		56	40	4	1005
Płeć	Mężczyźni	53	43	4	482
	Kobiety	60	37	3	523
Wiek	18–24 lata	50	46	4	120
	25–34	47	47	5	210
	35–44	60	36	4	165
	45–54	62	34	4	167
	55–64	54	43	3	171
	65 lat i więcej	65	33	2	172
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	44	5	383
	Miasto do 19 999	64	33	3	155
	20 000 – 99 999	65	34	1	205
	100 000 – 499 999	52	44	4	159
	500 000 i więcej mieszk.	57	38	5	103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	55	43	3	206
	Zasadnicze zawodowe	55	41	4	249
	Średnie	52	44	4	338
	Wyższe	66	30	4	212
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	73	22	5	96
	Średni personel, technicy	56	39	4	46
	Pracownicy adm.-biurowi	63	34	3	62
	Pracownicy usług	45	50	5	76
	Robotnicy wykwalifikowani	60	34	6	107
	Robotnicy niewykwalifik.	56	44		42
	Rolnicy	40	56	3	36
	Pracujący na własny rach.	45	52	3	37
	Bezrobotni	26	68	6	75
	Emeryci	64	33	2	207
	Renciści	61	38	1	71
	Uczniowie i studenci	52	43	5	76
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	58	40	2	73
	inst. państw., publicznej	65	30	5	151
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	52	41	7	84
	sekt. pryw. poza rolnict. prywatnym gosp. rolnym	58	38	4	228
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	44	56		36
	501–750	52	41	6	132
	751–1000	50	47	3	123
	1001–1500	48	47	5	139
	Powyżej 1500 zł	56	41	3	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	65	34	0	203
	Średnie	41	52	7	142
	Dobre	55	43	2	381
Udział w prakt. religijnych	Dobre	62	34	4	482
	Kilka razy w tygodniu	72	28		44
	Raz w tygodniu	55	41	3	474
	1–2 razy w miesiącu	61	34	5	147
	Kilka razy w roku	57	39	4	206
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	48	46	6	134
	Lewica	58	39	2	181
	Centrum	54	41	5	302
	Prawica	61	37	2	278
Trudno powiedzieć		52	42	6	244

Tabela 7

		Jak ocenił(a)by Pan(i) fakt zatrudnienia kogoś nieoficjalnie („na czarno”), aby uniknąć podatków i innych obciążeń zarówno pracodawcy, jak i pracownika? Czy:			Liczba osób
		należy to potępić, gdyż jest to oszukiwanie państwa	należy to wybaczyć, gdyż podatki są za wysokie a zarobki za niskie	należy to pochwalić jako przejaw zaradności życiowej	
		%	%	%	
Ogółem		61	36	3	1019
Płeć	Mężczyźni	57	39	4	494
	Kobiety	64	34	3	525
Wiek	18–24 lata	47	52	1	122
	25–34	57	39	4	212
	35–44	65	30	5	171
	45–54	64	34	2	163
	55–64	65	34	1	177
	65 lat i więcej	64	32	5	173
Miejsce zamieszkania	Wieś	60	36	4	393
	Miasto do 19 999	58	37	4	158
	20 000 – 99 999	69	29	2	203
	100 000 – 499 999	52	45	2	165
	500 000 i więcej mieszk.	63	35	2	99
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	57	38	5	215
	Zasadnicze zawodowe	55	39	5	251
	Średnie	62	36	2	343
	Wyższe	68	30	1	210
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	22		94
	Średni personel, technicy	61	29	10	46
	Pracownicy adm.-biurowi	69	30	1	65
	Pracownicy usług	63	33	3	75
	Robotnicy wykwalifikowani	68	28	4	113
	Robotnicy niewykwalifik.	48	43	9	43
	Rolnicy	51	46	3	37
	Pracujący na własny rach.	42	53	5	36
	Bezrobotni	46	50	4	76
	Emeryci	63	33	4	208
	Renciści	66	34	1	72
	Uczniowie i studenci	43	57		80
	Gospodynie domowe i inni	63	36	1	75
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	24	5	147
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	72	28		88
	sekt. pryw. poza rolnict.	59	36	4	233
	prywatnym gosp. rolnym	51	46	3	36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	62	31	6	133
	501–750	51	44	5	122
	751–1000	53	44	3	141
	1001–1500	58	38	4	174
	Powyżej 1500 zł	70	29	1	202
Ocena własnych war. mater.	Złe	55	38	7	146
	Średnie	55	41	4	391
	Dobre	67	32	2	481
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	69	31		42
	Raz w tygodniu	62	35	4	484
	1–2 razy w miesiącu	57	40	4	145
	Kilka razy w roku	59	39	3	210
	W ogóle nie uczestniczy	62	35	3	138
Poglądy polityczne	Lewica	64	31	5	187
	Centrum	60	38	2	301
	Prawica	65	33	2	276
	Trudno powiedzieć	55	41	5	255